

Міщенко М.О., кандидат юридичних наук,
викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін Інституту кримінально-
виконавчої служби

Особа злочинця, який вчиняє посягання на культурні цінності

Досліджуючи кримінально-правову охорону культурних цінностей в Україні, не варто залишати поза увагою питання попередження вчинення злочинів, які посягають на культурні цінності або окремі їх види. У цьому сенсі слід проаналізувати ті специфічні ознаки, які вирізняють особу, яка цілеспрямовано вчиняє названі злочини, від інших злочинців. Це створить підґрунтя для пошуку ефективних способів виявлення таких злочинів та осіб, що їх вчинили, а також попередження їх вчинення іншими особами.

За даними анкетування, проведеного серед працівників правоохоронних органів, 83,1 % опитаних зазначили, що характеристика особи злочинця залежить від того, який вид злочину, що посягає на культурні цінності, він учинив [1, с. 209]. Названий показник цілком закономірно впливає з того, що на даний час у Кримінальному Кодексі України відсутній окремий розділ, присвячений злочинам, які посягають на культурні цінності. Вони хаотично розміщені у окремих розділах Особливої частини КК України.

На нашу думку, до злочинів, які посягають на культурні цінності, належать наступні: ст. 193 КК України («Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї»), ст. 201 КК України («Контрабанда культурних цінностей») та ч. 2-5 ст. 298 КК України («Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної

спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини»). Незважаючи на те, що культурні цінності безпосередньо визначені як предмет злочину лише у ст. 201 КК України, коло таких діянь значно ширше, адже і у ст. 193 та ч. 2-5 ст. 298 йдеться про посягання на культурні цінності або їх окремі різновиди, але це можна визначити лише шляхом детального дослідження положень національного галузевого законодавства у сфері охорони культурної спадщини.

Аналіз матеріалів кримінальних справ, а також вироків щодо злочинів, які посягають на культурні цінності, свідчить про те, що впродовж аналізованого періоду вони вчинялися переважно повнолітніми громадянами України чоловічої статі із середньою або середньою спеціальною освітою, які не мали постійного місця роботи. Разом із цим, слід окремо досліджувати ті специфічні ознаки, які вирізняють осіб, які вчиняють посягання на культурні цінності залежно від різновидів цих предметів.

Найбільш показовим є дослідження характерних рис осіб, які вчиняють злочини, передбачені ст. 201 та ч. 2-5 ст. 298 КК України. Це обумовлено тим, що офіційна статистика МВС фіксує незначну частину злочинів, передбачених ст. 193 КК України, більшість з них є латентними [2; 3].

На практиці, контрабанда культурних цінностей доволі часто вчиняється раніше не судимими іноземцями або громадянами України, які періодично здійснюють різні за тривалістю виїзди за межі території держави [4; 5; 6]. Знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини у багатьох випадках вчиняється одноособово раніше не судимими суб'єктами, у яких відсутня стійка антисуспільна спрямованість на вчинення злочинів [7; 8].

Отже, доволі важко скласти узагальнений «портрет» особи, яка вчиняє злочини, які посягають на культурні цінності, однак з огляду на те, який різновид злочину вчинено, можна окремо досліджувати осіб, які вчинили контрабанду культурних цінностей; осіб, які вчинили незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у них; а також осіб, які здійснили незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Міщенко М.О. Кримінально-правова охорона культурних цінностей в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Міщенко Марина Олексіївна. - К., 2014. - 223 с.

2. Про надання інформації : лист Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України від 26 груд. 2012 р. № 16/1К-270 зі. - К.: Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, 2012. - 1 с.

3. Про опрацювання інформаційного запиту : лист Департаменту боротьби з контрабандою, аналізу ризиків та протидії корупції Державної

митної служби України від 31 січ. 2012 р. № 20/1-11/0870-ЕП. - К. : Департамент боротьби з контрабандою, аналізу ризиків та протидії корупції Державної митної служби України, 2012. - 2 с.

4. Вирок у справі № 1-184/11 від 23.09.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до документа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19434591>.

5. Вирок у справі № 1-146/10 від 23.07.2010 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до документа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/10691260>.

6. Вирок у справі № 1-194/11 від 04.08.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до документа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/17653527>.

7. Вирок у справі № 1-206/11 від 13.10.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до документа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19751071>.

8. Вирок у справі № 1-27/11 від 29.04.2011 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до документа: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15525133>.